

ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΟΥ να εικονογραφήσει την παράδοση λογική των ονείρων, ο Sigmund Freud αναφέρεται σε ένα ευφυολόγημα που αφορά μια δανεική τσαγέρα: όταν κατηγορείστε από ένα φίλο ότι του επιστρέψατε σπασμένη μια τσαγέρα που είχατε δανειστεί, η απάντηση σας είναι η εξής: (1) Δεν δανείστηκα ποτέ την τσαγέρα από σένα, (2) στην επέστρεψα άθικτη, (3) η τσαγέρα ήταν ήδη σπασμένη όταν τη δανείστηκα. Φυσικά, μια τέτοιου είδους απαρίθμηση ασύμβατων επιχειρημάτων, επιβεβαιώνει *per negationem* εκείνο που επιχειρεί να αρνηθεί – ότι δηλαδή επιστρέψατε μια σπασμένη τσαγέρα ... Μήπως τελικά η ίδια ασυμβατότητα δεν χαρακτηρίζει την δικαιολόγηση της επίθεσης στο Ιράκ στις αρχές του 2003; (1) Ο Saddam Hussein κατέχει όπλα μαζικής καταστροφής τα οποία απειλούν άμεσα όχι μόνον τους γείτονες του και το Ισραήλ, αλλά και όλα τα δημοκρατικά δυτικά κράτη. (2) Τι γίνεται λοιπόν όταν, τον Σεπτέμβριο του 2003, ο David Kay, ο υπεύθυνος της CIA για την αναζήτηση όπλων μαζικής καταστροφής στο Ιράκ, αναγκάζεται να παραδεχθεί ότι τέτοια όπλα δεν είχαν έως τότε βρεθεί (ενώ ήδη περισσότεροι από χίλιοι Αμερικανοί ειδικοί τα αναζητούσαν επί μήνες); Προχωρούμε στο επόμενο επίπεδο: ακόμα και αν ο Saddam δεν διαθέτει τέτοια όπλα, συνεργάστηκε με την al-Qaeda στην επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου, και ως εκ τούτου θα έπρεπε να τιμωρηθεί στα πλαίσια της δικαιολογημένης εκδίκησης για την 11η Σεπτεμβρίου, έτσι ώστε να αποφευχθούν παρόμοιες ενέργειες του και στο μέλλον. (3) Ωστόσο, και πάλι, τον Σεπτέμβριο του 2003, ακόμα και ο Πρόεδρος Bush αναγκάστηκε να δεχθεί ότι: «Δεν έχουμε αποδείξεις ότι ο Saddam Hussein είχε ανάμειξη στις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου.» Πώς να συμφιλιώσουμε αυτή την επώδυνη εξομολόγηση με το γεγονός ότι, όπως έδειξε μια πρόσφατη σφυγμομέτρηση, σχεδόν 70% των Αμερικανών θεωρούν ότι ο Ιρακινός ηγέτης είχε προσωπική ανάμειξη στις επιθέσεις; Καταλήγουμε σε ένα τρίτο επίπεδο: ακόμα και αν δεν υπάρχει καμιά απόδειξη σχέσης με την al-Qaeda, το καθεστώς του Saddam είναι μια βάρβαρη δικτατορία, μια απειλή για τους γείτονες του και επιπλέον καταστροφικό για τους ίδιους τους Ιρακινούς, αυτό δε το γεγονός από μόνο του νομιμοποιεί επαρκώς την ανατροπή του ... Το πρόβλημα λοιπόν, και πάλι, είναι ότι –όπως και με την τσαγέρα– υπήρχαν ΠΑΡΑ ΠΟΛΛΟΙ λόγοι για την επίθεση.

Ποιος ήταν τότε ο πραγματικός λόγος; Παραδόξως, υπήρχαν τουλάχιστον τρεις: (1) μια ειλικρινής ιδεολογική πεποίθηση ότι οι ΗΠΑ χαρίζουν στα άλλα έθνη τη δημοκρατία και την ευημερία, (2) η ανάγκη να εδραιωθεί και να σημανθεί με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο η απροϋπόθετη αμερικανική ηγεμονία, (3) ο έλεγχος των Ιρακινών πετρελαϊκών αποθεμάτων. Καθένα από τα τρία αυτά επίπεδα διαθέτει *σχετική αυτονομία* από τα άλλα δύο και κανένα δεν θα πρέπει να παραμερίζεται ως απλό τέχνασμα.

Θυμηθείτε την πιο θεμελιακή αμερικανική αντίδραση όπως διαμορφώνεται (τουλάχιστον) από τον πόλεμο του Βιετνάμ και μετά: απλώς προσπαθούμε να είμαστε καλοί, να βοηθάμε τους άλλους, να

φέρνουμε την ειρήνη και την ευημερία, και να τι παίρνουμε σε αντάλλαγμα ... Σήμερα, με την παγκόσμια αμερικανική ιδεολογική εκστρατεία, η θεμελιακή ενόραση ταινιών όπως *Η αιχμάλωτος της ερήμου* [*The Searchers*] του John Ford και *Ο Ταξιτζής* του Michael Scorsese, είναι περισσότερο επίκαιρη από ποτέ – γινόμαστε μάρτυρες της επιστροφής της φιγούρας του «ήσυχου Αμερικανού», ενός απλοϊκού καλοπροαίρετου χαρακτήρα που ειλικρινά θέλει να φέρει στους Βιετναμέζους τη δημοκρατία και τη δυτική ελευθερία – έλα όμως που οι προθέσεις του αστοχούν εντελώς. Για να το θέσουμε με τους όρους του Graham Greene: «Δεν συνάντησα ποτέ κάποιον με καλύτερες προθέσεις, για όλο αυτό το μπέρδεμα που προκάλεσε.»

Η υποβόσκουσα ιδέα είναι αρκετά γνώριμη: κάτω από το δέρμα μας, αν ξύσουμε την επιφάνεια, είμαστε όλοι μας Αμερικανοί. Αυτή υποτίθεται πως είναι η πραγματική μας επιθυμία – έτσι, το μόνο που απαιτείται είναι να δώσουμε στους ανθρώπους μια ευκαιρία, να τους απελευθερώσουμε από τα δεσμά που τους έχουν επιβληθεί, και τότε θα έρθουν μαζί μας να μοιραστούν το ιδεολογικό μας όνειρο... Δεν προκαλεί έκπληξη λοιπόν το γεγονός ότι, τον Φεβρουάριο του 2003, ένας Αμερικανός αξιωματούχος χρησιμοποίησε τη φράση «καπιταλιστική επανάσταση» για να περιγράψει εκείνο που κάνουν τώρα οι Αμερικανοί: εξάγουν την επανάσταση τους σε ολόκληρο τον κόσμο. Έχουν περάσει από το στάδιο της «ανάσχεσης» του εχθρού σε ένα περισσότερο επιθετικό στάδιο. Θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι σήμερα είναι οι ΗΠΑ που λειτουργούν όπως λειτουργούσε η πάλαι ποτέ ΕΣΣΔ πριν απο μερικές δεκαετίες, ως ο ανατρεπτικός φορέας μιας παγκόσμιας επανάστασης. Όταν ο Bush παρατήρησε πρόσφατα πως, «Η ελευθερία δεν είναι το δώρο της Αμερικής στα άλλα έθνη, είναι το δώρο του Θεού στην ανθρωπότητα» αυτή η φαινομενική ταπεινοφροσύνη, στην καλύτερη ολοκληρωτική παράδοση, υποκρύπτει το ίδιο το αντίθετο της. Θυμηθείτε τον κλασικό ισχυρισμό ενός ολοκληρωτικού ηγέτη ότι ο ίδιος είναι ένα τίποτε – ότι πηγή της δύναμής του είναι ο λαός που τον στηρίζει, ότι απλώς εκφράζει τις βαθύτερες επιθυμίες του. Η παγίδα βέβαια είναι ότι, στην περίπτωση αυτή, εκείνοι που αντιτίθενται στον ηγέτη, δεν αντιστέκονται μόνον σε αυτόν αλλά αυτομάτως εμφανίζονται να αντιτίθενται στις βαθύτερες και ευγενέστερες επιθυμίες του λαού... Μήπως κάτι αντίστοιχο δεν συμβαίνει με τον ισχυρισμό του Bush; Αν η ελευθερία δεν αποτελούσε παρά το δώρο της Αμερικής στα άλλα έθνη, τα πράγματα θα ήταν πολύ ευκολότερα – εκείνοι που αντιδρούν στην πολιτική των ΗΠΑ θα έκαναν ακριβώς αυτό, θα ήταν απλώς αντίθετοι στην πολιτική των ΗΠΑ ως ένα έθνος-κράτος. Ωστόσο, αν η ελευθερία αποτελεί δώρο του Θεού στην ανθρωπότητα (και –εδώ κρύβεται η καμουφλαρισμένη παγίδα– αν οι ΗΠΑ αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως το εκλεκτό εργαλείο διανομής αυτού του πολύτιμου δώρου σε όλα τα έθνη της υδρογείου), τότε εκείνοι που αντιτίθενται στην πολιτική των ΗΠΑ απορρίπτουν *eo ipso* το πολυτιμότερο δώρο του Θεού στην ανθρωπότητα...

...αποφασιστική, στο πρόσφατό τους *The War Over Iraq* (2002), οι William Kristol και Lawrence F. Korb υποστηρίζουν ότι η εισβολή ξεκινά στη Βαγδάτη, αλλά δεν τελειώνει ποτέ. Είναι το όριο μιας νέας ιστορικής εποχής. /.../ Είναι τόσο ξεκάθαρο ότι θα συμβεί αυτό, και όλο και περισσότερα πράγματα από το ίδιο το Ιράκ. Πολλά περισσότερα από αυτά και από το μέλλον της Μέσης Ανατολής και απειλών πόλεμο κατά της τρομοκρατίας. Εκείνο που διακυβεύεται είναι τι είδους ρόλο προτίθενται να διαδραματίσουν οι ΗΠΑ στον εικοστό πρώτο αιώνα.» Δεν μπορούμε παρά να συμφωνήσουμε με αυτή την εκτίμηση: στην πραγματικότητα εκείνο που «παίζεται» αυτή τη στιγμή είναι το μέλλον της διεθνούς κοινότητας – οι νέοι κανόνες που θα τη ρυθμίζουν, η ίδια η μορφή της νέας παγκόσμιας τάξης.

Αναφορικά με το πετρέλαιο, όπως είχε μεταδοθεί και από τα ΜΜΕ τον Ιούνιο του 2003, ο Paul Wolfowitz όχι μόνον απέρριψε το ζήτημα των όπλων μαζικής καταστροφής ως μια «γραφειοκρατική» δικαιολογία για πόλεμο – σήμερα ομολογεί ανοιχτά ότι το πετρέλαιο αποτελούσε ένα πραγματικό κίνητρο: «Ας το εξετάσουμε απλά. Η πιο σημαντική διαφορά ανάμεσα στην Βόρεια Κορέα και το Ιράκ είναι ότι, από οικονομική σκοπιά, δεν είχαμε κανένα περιθώριο στο Ιράκ. Η χώρα κολυμπάει σε μια θάλασσα πετρελαίου.»

Είναι μάλιστα προφανές ότι ο παράγοντας-κλειδί ήταν ο δεύτερος: η χρήση του Ιράκ ως αφορμή ή ως παραδειγματική περίπτωση για τη χάραξη των παραμέτρων της νέας παγκόσμιας τάξης, για την εδραίωση του δικαιώματος των ΗΠΑ να προβαίνουν σε προληπτικά χτυπήματα και έτσι να αποτελέσουν τον μοναδικό παγκόσμιο χωροφύλακα. Το μήνυμα δεν απευθυνόταν στον λαό του Ιράκ, αλλά πρωτίστως σε όλους εμάς, τους μάρτυρες του πολέμου – εμείς είμασταν οι πραγματικοί ιδεολογικοί και πολιτικοί στόχοι.

Στο σημείο αυτό οφείλει κανείς να σκεφθεί το αφελές ερώτημα: οι ΗΠΑ ως παγκόσμιος χωροφύλακας – γιατί όχι; Η μετα-ψυχροπολεμική κατάσταση όντως χαρακτηρίζεται από την ανάγκη για κάποιο είδος παγκόσμιας δύναμης που θα κάλυπτε τα προφανή κενά. Το πρόβλημα εντοπίζεται αλλού: θυμηθείτε τη συνήθη παρουσίαση των ΗΠΑ ως της νέας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Αλλά το πρόβλημα με τις σημερινές ΗΠΑ δεν είναι ότι συνιστούν μια νέα παγκόσμια αυτοκρατορία, αλλά ότι ΔΕΝ κατορθώνουν να ενσαρκώσουν αυτό τον ρόλο, ότι δηλαδή, ενώ παριστάνουν πως είναι, συνεχίζουν να δρουν ως ένα έθνος-κράτος, επιδιώκοντας με τον πιο ωμό τρόπο τα στενά τους συμφέροντα. Μοιάζει ως εάν η κατευθυντήριος γραμμή της πρόσφατης αμερικανικής πολιτικής να συνίσταται στην παράδοση αντιστροφής του γνωστού οικολογικού σλόγκαν που λαμβάνει πλέον την εξής μορφή: *δράσε πλανητικά, σκέψου τοπικά*. Αυτή η αντίφαση αποτυπώνεται με τον πιο καθαρό τρόπο στη διπλή πίεση που οι ΗΠΑ άσκησαν στη Σερβία το καλοκαίρι του 2003: οι αντιπρόσωποι των ΗΠΑ απαιτούσαν, ταυτόχρονα, από τη σερβική κυβέρνηση να παραδώσει τους υπόπτους για εγκλήματα πολέμου στο δικαστήριο της Χάγης (σύμφωνα με τη λογική της πλανητικής αυτοκρατορίας που απαιτεί μια δια-κρατική παγκόσμια δικαιοσύνη) ΚΑΙ να υπογράψει μια διμερή συμφωνία που θα επέβαλλε στη Σερβία να μην παραδώσει σε οποιοδήποτε διεθνές όργανο (συμπεριλαμβανομένου του ΙΔΙΟΥ του δικαστηρίου της Χάγης) Αμερικανούς πολίτες υπόπτους για εγκλή-

ματα πολέμου ή άλλα εγκλήματα εναντίον της ανθρωπότητας (σύμφωνα με τη λογική του έθνους-κράτους) – δεν θα πρέπει να προκαλεί λοιπόν έκπληξη το γεγονός ότι η σερβική αντίδραση κυμάνθηκε από τη σύγχυση μέχρι και την οργή ...

Το πρώτο διαρκές διεθνές δικαστήριο εγκλημάτων πολέμου ξεκίνησε τη λειτουργία του την 1η Ιουνίου 2002 στη Χάγη, και έχει την αρμοδιότητα να ασχολείται με γενοκτονίες, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, και εγκλήματα πολέμου. Οποιοσδήποτε, από έναν αρχηγό κράτους έως έναν απλό πολίτη, είναι δυνατόν να διωχθεί από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων συστηματικών δολοφονιών, βασανιστηρίων, βιασμών, κ.α. Όπως το έθεσε ο Kofi Annan: «Πρέπει να υπάρχει μια αναγνώριση του γεγονότος ότι αποτελούμε όλοι μέλη της ίδιας πανανθρώπινης οικογένειας. Οφείλουμε να δημιουργήσουμε νέους θεσμούς. Αυτός είναι ένας νέος θεσμός αυτού του είδους. Πρόκειται για ένα ακόμη βήμα στην αργή πορεία της ανθρωπότητας προς τον πολιτισμό». Εντούτοις, και ενώ όσοι ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα χαιρέτισαν την δημιουργία του δικαστηρίου ως το πλέον γιγαντιαίο άλμα για την παγκόσμια δικαιοσύνη από τη Δίκη της Νυρεμβέργης, το δικαστήριο αντιμετωπίζει σθεναρή αντίσταση από τις ΗΠΑ, τη Ρωσία και την Κίνα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες αντιτείνουν ότι το δικαστήριο πλήττει την εθνική κυριαρχία και είναι δυνατόν να οδηγήσει σε πολιτικά υποκινούμενες διώξεις εναντίον αμερικανών αξιωματούχων ή στρατιωτικών που εργάζονται εκτός των αμερικανικών συνόρων. Το δε Κονγκρέσο διαβουλεύεται σχετικά με το αν θα πρέπει να εγκρίνει νομοθεσία που θα επιτρέπει στις αμερικανικές δυνάμεις να εισβάλουν στη Χάγη, την έδρα του δικαστηρίου, σε περίπτωση που οι εισαγγελείς γραπώσουν κάποιον αμερικανό πολίτη.

Η ίδια λογική της εξαίρεσης ισχύει και στο πεδίο των οικονομικών σχέσεων. Στις 21 Δεκεμβρίου του 2002, το BBC μετέδωσε ότι «οι ΗΠΑ μπλοκάρουν τη συμφωνία για φθηνά φάρμακα»: «Οι Ηνωμένες Πολιτείες εμπόδισαν την επίτευξη μιας διεθνούς συμφωνίας που θα επέτρεπε στις φτωχές χώρες να αγοράζουν φθηνά φάρμακα. Αυτό σημαίνει ότι εκατομμύρια φτωχών θα συνεχίσουν να μην έχουν πρόσβαση σε φάρμακα για ασθένειες όπως το AIDS, η ελονοσία και η φυματίωση... Η αρχή του να επιτρέπεται στις αναπτυσσόμενες χώρες η παρασκευή φθηνών μορφών των φαρμάκων που ακόμη προστατεύονται από copyright είχε συμφωνηθεί στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου πριν από ένα έτος». Η ίδια ιστορία επαναλήφθηκε στην Cancun του Μεξικού τον Σεπτέμβριο του 2003, όταν οι ΗΠΑ επέμειναν στις επιδοτήσεις για τους βαμβακοπαραγωγούς, παραβιάζοντας έτσι την ίδια την απαραίτητη συμβουλή που απευθύνουν προς τις χώρες του Τρίτου Κόσμου να αναιρέσουν τις κρατικές επιδοτήσεις και να ανοίξουν τις πόρτες τους στην αγορά.

Το ίδιο δεν συμβαίνει ακόμα και με τα βασανιστήρια; Η παραδειγματική οικονομική στρατηγική του σημερινού καπιταλισμού είναι το *outsourcing* – η εκχώρηση της «βρώμικης» διαδικασίας της υλικής παραγωγής (αλλά επίσης και της διαφήμισης, του σχεδιασμού, της λογιστικής ...) σε μια άλλη εταιρεία εν είδει υπεργολαβίας. Με αυτό τον τρόπο, κανείς μπορεί εύκολα να αποφύγει ενοχλητικές περιβαλλοντικές νομοθεσίες και ελέγχους υγιεινής: η παραγωγή λαμβάνει

χώρα, ας πούμε, στην Ινδονησία όπου οι περιβαλλοντικοί και άλλοι κανονισμοί είναι ελαστικότεροι από ό,τι στη Δύση, και η δυτική πολυεθνική εταιρεία που κατέχει το λογότυπο μπορεί να ισχυρίζεται ότι δεν έχει καμία ευθύνη για τις παραβιάσεις που πια αφορούν μια άλλη εταιρεία. Δεν βιώνουμε σήμερα κάτι ανάλογο σε σχέση με τα βασανιστήρια; Δεν εκχωρούνται αντιστοίχως και τα βασανιστήρια, τα οποία αφήνονται στους τριτοκοσμικούς συμμάχους των ΗΠΑ που μπορούν να τα αναλάβουν χωρίς να ανησυχούν για τα νομικά προβλήματα ή τη δημόσια κατακραυγή; Μια τέτοιου είδους εκχώρηση δεν υποστηρίχθηκε ανοιχτά από τον Jonathan Alter στο *Newsweek* αμέσως μετά την 11η Σεπτεμβρίου; Αφού ισχυρίζεται ότι «δεν μπορούμε να νομιμοποιήσουμε τα βασανιστήρια, είναι κάτι αντίθετο προς τις αμερικανικές αξίες», εντούτοις καταλήγει πως «θα πρέπει να σκεφθούμε τη δυνατότητα μεταφοράς κάποιων υπόπτων στους λιγότερο ευαίσθητους συμμάχους μας, ακόμα και αν αυτό ακούγεται υποκριτικό». Έτσι ακριβώς, όλο και περισσότερο, λειτουργεί σήμερα η πρωτοκοσμική δημοκρατία: «εκχωρώντας» τις βρωμοδουλειές της σε άλλες χώρες...

Αυτή η ασυνέπεια έχει βαθιές γεωπολιτικές ρίζες. Χώρες όπως η Σαουδική Αραβία και το Κουβέϊτ αποτελούν βαθιά συντηρητικές μοναρχίες, αλλά από οικονομική σκοπιά συμμάχους των Αμερικανών, πλήρως ενταγμένους στο δυτικό καπιταλισμό. Εδώ οι ΗΠΑ έχουν ένα πολύ συγκεκριμένο και απλό συμφέρον: για να είναι σε θέση να υπολογίζουν σε αυτές τις χώρες και στα πετρελαϊκά τους αποθέματα, αυτές ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΑΡΑΜΕΙΝΟΥΝ ΜΗ-ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ. Με άλλα λόγια, είναι λίγο πολύ βέβαιο ότι ενδεχόμενες δημοκρατικές εκλογές στην Σαουδική Αραβία ή το Ιράκ θα έφερναν στην εξουσία ένα φιλο-ισλαμικό εθνικιστικό καθεστώς που θα στηριζόταν σε αντι-αμερικανικές θέσεις. Ως εκ τούτου, γνωρίζουμε τι σημαίνει η μεταλαμπάδευση της δημοκρατίας: οι ΗΠΑ και οι πρόθυμοι σύμμαχοι τους επιβάλλονται ως οι απώτεροι κριτές που αποφασίζουν αν μια χώρα είναι ώριμη για τη δημοκρατία – κατά ανάλογο τρόπο, ο Rumsfeld έχει ήδη δηλώσει από τον Απρίλιο του 2003 ότι το Ιράκ δεν πρέπει να μεταβληθεί σε «θεοκρατία», αλλά σε ένα ανεκτικό εκκοσμικευμένο κράτος στο οποίο όλες οι θρησκευτικές και εθνοτικές ομάδες θα απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα (δεν μπορώ, σε αυτό το σημείο, παρά να ρωτήσω: «Μήπως θα έπρεπε να ζητηθεί το ίδιο και από το Ισραήλ;»).

Η (ίσως μοναδική) ευκαιρία να υπαγάγουμε τον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» εντός του πλαισίου μιας διεθνούς έννομης τάξης έχει επομένως μάλλον χαθεί. Γιατί; Ένας από τους ήρωες που ανέδειξαν τα ΜΜΕ κατά τον πόλεμο του Ιράκ ήταν αναμφισβήτητα ο Muhammed Saeed al-Sahaf, ο ατυχής υπουργός τύπου και ενημέρω-

σης του Ιράκ, ο οποίος στις καθημερινές του συνεντεύξεις τύπου, δονκιχωτικά αρνιόταν ακόμα και τα πιο προφανή συμβάντα επιμένο-ντας στην ιρακινή γραμμή – μια φορά, όμως, άγγιξε την αλήθεια. Όταν ρωτήθηκε αν ήταν αλήθεια ότι οι Αμερικανοί είχαν αποκτήσει τον έλεγχο τμημάτων της Βαγδάτης, απάντησε αμέσως: «Δεν ελέγχουν τίποτα – ούτε καν τους εαυτούς τους!».

Τον Μάρτιο του 2003, ο Donald Rumsfeld δοκίμασε την τύχη του στο πεδίο της ερασιτεχνικής φιλοσοφικής ενατένισης σχετικά με την σχέση ανάμεσα στο γνωστό και το άγνωστο: «Υπάρχουν γνωστά γνωστά. Πρόκειται για πράγματα που γνωρίζουμε ότι γνωρίζουμε. Υπάρχουν γνωστά άγνωστα. Με άλλα λόγια, πράγματα που γνωρίζουμε ότι δεν γνωρίζουμε. Υπάρχουν όμως και άγνωστα άγνωστα. Πράγματα που δεν γνωρίζουμε ότι δεν γνωρίζουμε». Εκείνο που παρέλειψε να προσθέσει ήταν η κομβική τέταρτη περίπτωση: τα «άγνωστα γνωστά», πράγματα που δεν γνωρίζουμε ότι γνωρίζουμε – δεν πρόκειται παρά για το φροϋδικό ασυνείδητο, τη «γνώση που δεν γνωρίζει τον εαυτό της», όπως συνήθιζε να λέει ο Lacan. Αν ο Rumsfeld θεωρεί ότι οι κυριότεροι κίνδυνοι στην αντιπαράθεση με το Ιράκ ήταν τα «άγνωστα άγνωστα», οι απειλές από τον Saddam για τις οποίες δεν υποψιαζόμασταν καν τι ακριβώς μπορεί να ήταν, εκείνο που οφείλουμε να απαντήσουμε είναι ότι οι κυριότεροι κίνδυνοι είναι, αντιθέτως, τα «άγνωστα γνωστά», οι απόκρυφες πίστεις και πεποιθήσεις τις οποίες δεν υποψιαζόμαστε ούτε εμείς οι ίδιοι ότι συμμεριζόμαστε. Αυτές οι απαρνημένες [disavowed] πίστεις και πεποιθήσεις είναι εκείνο που οι Αμερικανοί (η πολιτική ελίτ των ΗΠΑ) δεν μπορεί να ελέγξει.

Μετάφραση: Γιάννης Σταυρακάκης

Ο Σλοβένος φιλόσοφος **Slavoj Žižek** έχει γίνει ιδιαίτερα γνωστός για την προσπάθεια του να συνδυάσει την ψυχαναλυτική θεωρία με έναν ιδιότυπο πολιτικό ριζοσπαστισμό, αλλά και για τις αποκαλυπτικές αναλύσεις του πάνω στην σύγχρονη πολιτική και πολιτισμική πραγματικότητα. Ο Ζίζεκ βρέθηκε τον Οκτώβριο στην Αθήνα μετά από πρόσκληση της Πρεσβείας της Σλοβενίας και του Έλληνα εκδότη του. Την αφορμή έδωσε η έκδοση των δύο πρώτων βιβλίων του στα ελληνικά από τις εκδόσεις Scripta: *Μίλησε κανείς για ολοκληρωτισμό;* (2002) και *Καλωσορίσατε στην έρημο του πραγματικού!* (2003). Στις 20 Οκτωβρίου φιλοξενήθηκε από το Τμήμα Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αθηνών στο κατάμεστο αμφιθέατρο Δρακόπουλου. Από την ομιλία του εκεί δημοσιεύεται εδώ ένα εκτενές απόσπασμα που παραχώρησε ο ίδιος ο συγγραφέας στα *Σύγχρονα Θέματα*.